

## Marktconforme landbouw

-  Kansen voor landbouw
-  Kansen voor landbouw met landschapsbeheer op de essen
-  Kansen voor landbouw met natuur en landschapsbeheer op de essen
-  Kansen voor landbouw met natuur
- Natuur**
-  Kansen voor particulier natuurbeheer
- Overig**
-  Kansen voor beekherstel
-  Bebouwing en overige bestemmingen

## Hoe is de kaart tot stand gekomen?

Eerst zijn de 'ruimtevragen' van elke functie (landbouw, natuur, water, recreatie en wonen) in kaart gebracht: waar vraagt de landbouw ruimte, waar is ruimte nodig voor water enzovoort. Door deze kaarten over elkaar te leggen werd duidelijk waar de ruimtevragen elkaar overlappen. Vervolgens is de geschiktheid van het gebied voor elke functie en voor de verschillende combinaties van functies nader geanalyseerd. Daarbij is gekeken naar de bodemgesteldheid, de waterhuishouding, de waardering van het landschap voor recreatie en de vitaliteit van de agrarische sector in het gebied. Aan de hand van die informatie is de 'wensenkaart' vertaald in een 'kanskaart'.

# Integrale Kanskaart

Om van kansen op papier kansen in de praktijk te maken, gaat het Overlegorgaan zich inspannen om, samen met de landinrichtingscommissie, in elk geval de volgende projecten van de grond te krijgen. Dit sluit andere projecten zeker niet uit; alle ideeën blijven welkom!

## Samenwerking melkveehouderij en akkerbouw

Melkveehouders en akkerbouwers hebben baat bij samenwerking. Een betere samenwerking draagt eraan bij dat het gemengde grondgebruik blijft bestaan. Dat is goed voor het gebied, ook omdat de combinatie van grasland en akkers het karakter van het landschap meebepaalt. In het project worden modellen voor samenwerking ontwikkeld, die vervolgens in praktijk moeten worden gebracht. Gestreefd wordt naar tien akkerbouwbedrijven die een vergaande samenwerking met een veehouderijbedrijf zijn aangegaan.

## Financiering 'boeren voor natuur'

Hoe zorg je dat 'boeren voor natuur' voor landbouwers een stabiele en betrouwbare inkomstenbron wordt? In het proefgebied Amerdiep worden de mogelijkheden momenteel onderzocht. Als die verkenning is afgerond en als er zicht is op concrete toepassing, kan dit uiteindelijk leiden tot nieuwe financieringsvormen voor het Drentsche Aa-gebied.

## Verhoging organische stofgehalte

Op de hoge en droge zandgronden kan verhoging van het organische stofgehalte met 1-2% de uitspoeling van meststoffen verminderen. In het project worden de mogelijkheden verkend en de gevolgen voor de bedrijfsvoering en de kosten in beeld gebracht. Vervolgens wordt een meerjarig uitvoeringsprogramma gemaakt.

## Onderzoek marktgerichte verbrede landbouw

Het produceren voor de 'traditionele' agrarische markt zal in de kleinschalige delen van het Drentsche Aa-gebied economisch minder kansen bieden. In het project wordt bekeken hoe de landbouw in deze delen van het gebied kan worden versterkt door verbreding met niet-agrarische activiteiten, zoals recreatie en zorg. Speciaal zullen de kansen worden verkend om ook inkomsten uit deze verbrede activiteiten uit de markt te halen in plaats van uit subsidies. Het is de bedoeling de mogelijkheden die het onderzoek oplevert verder uit te werken in studiegroepen van landbouwers.

## Boerderijverplaatsing

Boerderijverplaatsing kan bepaalde landbouwbedrijven een betere toekomst geven en tegelijk bijdragen aan het realiseren van andere doelen voor het gebied. In het project wordt uitgezocht welke landbouwers concreet hun bedrijf willen verplaatsen. Als zij aan de eis voldoen dat de verplaatsing bijdraagt aan de doelen voor het Nationaal Landschap Drentsche Aa, worden in overleg met hen de mogelijkheden onderzocht.

## Extra stimulering kavelruil

Kavelruil is een belangrijk middel om grondeigenaren en grondgebruikers in staat te stellen de aangegeven kansen te benutten. Door het werk van de landinrichtingscommissie en de kavelruilcoördinator wordt kavelruil al gestimuleerd. Het is de bedoeling die inspanning van de commissie te verbreden.

## Stimulering particulier natuurbeheer en groene, blauwe en andere diensten

De mogelijkheden die er zijn voor particulier natuurbeheer (particuliere eigenaren 'produceren' natuur op hun eigen grond) worden nog te weinig benut. Dat geldt ook voor 'groene', 'blauwe', recreatieve en archeologische diensten: particuliere eigenaren kunnen een grotere rol spelen in het beheer van natuur, cultuurhistorie enzovoort op terreinen van anderen. Het project moet vraag en aanbod inventariseren en bij elkaar brengen. Het beoogde resultaat: op de helft van particuliere gronden die daarvoor in aanmerking komen wordt particulier natuurbeheer uitgevoerd en de helft van de mogelijke groene en andere diensten wordt geleverd.

## Essen en omgeving

In de Landschapsvisie, een ander belangrijk document voor het Nationaal Landschap Drentsche Aa, staan ideeën om de landschappelijke samenhang tussen essen en hun omgeving te herstellen waar deze zijn verstoord. Het voorstel is deze ideeën uit te werken in een plan van aanpak. Daarbij kan de benadering worden gebruikt die hiervoor elders in Drenthe al is ontwikkeld. De maatregelen zelf kunnen vervolgens worden uitgewerkt in bijvoorbeeld dorpsomgevingsplannen.

## Versterking samenwerking

Het succes van het Nationaal Landschap Drentsche Aa is afhankelijk van samenwerking tussen alle betrokkenen. De formele overlegstructuur is geregeld, maar informele ontmoetingen zijn minstens zo belangrijk. Daarom wordt voorgesteld ieder jaar één of meer ontmoetingen, bij voorkeur in de vorm van excursies, te organiseren waar bestuurders, ambtenaren en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties elkaar in een ongedwongen sfeer kunnen bijpraten. Daarnaast moet een vorm worden gevonden om de bewoners gemakkelijk toegang te geven tot de besturende instanties.

## Verplaatsing of uitbreiding van recreatiebedrijven

Sommige recreatiebedrijven kunnen niet uitbreiden terwijl dat wel zou moeten om de noodzakelijke kwaliteitsverbetering te kunnen doorvoeren. Oplossingen zijn een kwestie van maatwerk, waarbij het soms nodig kan zijn - uiteraard onder voorwaarden - van het planologisch beleid af te wijken. Ook verplaatsing van een recreatiebedrijf kan problemen helpen oplossen.

## Vrijkomende agrarische gebouwen

Het aantal landbouwbedrijven neemt af. Ook in het Drentsche Aa-gebied stoppen er boeren, waardoor boerderijen, stallen en schuren leeg komen te staan. Verkrotting dreigt, tenzij voor deze gebouwen een passende nieuwe functie kan worden gevonden, bijvoorbeeld een kleinschalig bedrijf, zorgboerderij of informatiepunt. Karakteristieke gebouwen blijven dan behouden en de leefbaarheid krijgt een impuls.

## Voorbeeldbedrijf Drentsche Aa

Kansen voor landbouwbedrijven in het beheer van natuur, landschap en water: ze zijn er, maar ze moeten zich voor een groot deel nog in de praktijk bewijzen. Een voorbeeldbedrijf kan laten zien hoe het werkt. In het project wordt het instellen van zo'n bedrijf voorbereid.

## Beekherstel en landbouw

Op de Integrale Kanskaart zijn beektrajecten aangegeven die in aanmerking komen voor herstel van het natuurlijke karakter. In dit project wordt bekeken hoe dit zo kan worden aangepakt dat landbouwers hier op nattere grond een boterham kunnen blijven verdienen ('boeren met water' en blauwe diensten).

## Vrienden van de Drentsche Aa

Het zou goed zijn als mensen - bezoekers en bewoners - die zich betrokken voelen bij het Nationaal Landschap Drentsche Aa, die betrokkenheid kunnen uiten door lid of donateur te worden van een vereniging of stichting 'Vrienden van het Nationaal Landschap Drentsche Aa' of iets dergelijks. Onderzocht wordt of zo'n organisatie er kan komen en in welke vorm.

## Meedoen?

Hebt u belangstelling om aan één of meer van deze projecten mee te doen? Heeft u suggesties voor aanvullingen of ideeën voor andere projecten? Of wilt u meer weten over projecten of over andere aspecten van de Integrale Kanskaart? Neem dan contact op met het secretariaat van het Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa:

Kees Folkertsma

T 0592-365864

Herman Thije

T 0592-365860

E [drentscheaa@drenthe.nl](mailto:drentscheaa@drenthe.nl)

I [www.drentscheaa.nl](http://www.drentscheaa.nl)

Postbus 122

9400 AC Assen



Wat is de Integrale Kanskaart? 'Behoud door vernieuwing' is het motto van het Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa. Om de identiteit van het gebied te behouden moet er ruimte zijn voor ontwikkeling. Niet beperkingen zijn het uitgangspunt, maar kansen. Om dat waar te maken zul je moeten weten waar de kansen voor de verschillende gebruiksfuncties liggen. In welke delen van het gebied heeft de landbouw goede perspectieven? Waar liggen de beste kansen voor de natuur, waar die voor de recreatie? En waar is de kans voor de ene functie ook een kans voor de andere? Op die vragen geeft de Integrale Kanskaart in grote lijnen antwoord.

Hoe moet ik de kaart lezen? Het Overlegorgaan gebruikt de kaart als leidraad bij het maken van keuzes voor de inzet van geld en menskracht. De Integrale Kanskaart is niet te vergelijken met een beleidskaart van de overheid. Hij heeft geen formele status en brengt dus geen verplichtingen of beperkingen met zich mee. Er moet niets op grond van deze kaart! Bijvoorbeeld: de aanduiding 'kansen voor landbouw met natuur' houdt beslist niet in dat boeren hier verplicht aan natuurbeheer zouden moeten doen. Als een boer in dit gebied zich uitsluitend wil richten op agrarische productie, dan kan dat. De aanduiding geeft alleen aan dat hier kansen liggen voor boeren die natuurbeheer als nevenactiviteit willen uitoefenen en daaruit een deel van hun inkomen willen halen. Het Overlegorgaan wil het benutten van die kansen stimuleren en mogelijk maken. Met andere woorden: het zal de middelen voor 'boeren met natuur' juist in het gebied met 'kansen voor landbouw met natuur' inzetten.

# Kansrijk!

## Integrale Kanskaart Drentsche Aa



### Kansen landbouw centraal

De kansen voor de landbouw spelen een hoofdrol op de kaart. Dat heeft twee redenen. Eén: juist de landbouw wordt met nieuwe ontwikkelingen geconfronteerd. Twee: de toekomst van het gebied is voor een groot deel afhankelijk van de ontwikkeling van de landbouw, het gaat tenslotte om een agrarisch cultuurlandschap. De opties voor de landbouw bevinden zich tussen twee uitersten: aan de ene kant het bedrijf dat zich uitsluitend richt op het produceren van voedsel voor de wereldmarkt en aan de andere kant het bedrijf dat zich concentreert op het produceren en beheren van natuur en water.

## De kansen

### Kansen voor landbouw

Het gebied met deze aanduiding biedt de beste perspectieven voor marktgerichte landbouwbedrijven die zich (vrijwel) geheel op de agrarische productie concentreren. Hier worden dus ook menskracht en middelen ingezet om de productieomstandigheden te optimaliseren (bijvoorbeeld betere verkaveling, betere waterhuishouding). En juist dit gebied leent zich om landbouwbedrijven naar toe te verplaatsen die elders in hun mogelijkheden worden beperkt.

### Kansen voor landbouw met natuur

Het agrarisch gebruik van de grond staat hier voorop, maar er zijn kansen om dit te combineren met het beheren van natuur ('groene diensten') en ook water ('blauwe diensten'). Bij dit laatste kan men denken aan hogere grondwaterstanden of aan waterberging. Het gaat voor een groot deel om gronden waarvan het gebruik invloed heeft op de kwaliteit van nabijgelegen natuurgebieden. De 'groene diensten' kunnen dus ook bestaan uit maatregelen die deze natuurgebieden ten goede komen, zoals minder uitspoeling van meststoffen. 'Groene en blauwe diensten' worden natuurlijk pas echt kansen als landbouwers er genoeg inkomen uit kunnen halen. De vergoedingen hiervoor staan nog in de kinderschoenen. Maar als het ergens moet kunnen, dan is het wel in het Drentsche Aa-gebied. Daarom gaat het Overlegorgaan zich sterk maken voor het ontwikkelen van een systeem van financiering.

### Kansen voor landbouw met landschapsbeheer op de essen

Kansen voor landschapsbeheer door boeren bestaan in het hele gebied. Denk aan het beheer van houtwallen, cultuurhistorische objecten en madelanden en behoud of herstel van uitzichten. De essen zijn speciaal op de kaart aangegeven omdat ze een essentieel onderdeel van het esdorpenlandschap zijn waar de akkerbouw vanouds het beeld bepaalt. Bovendien beslaan ze een flinke oppervlakte, terwijl het beheer van andere landschapselementen zich op kleinere schaal afspeelt. Landschapsbeheer op de essen betekent het behoud of herstel van het karakteristieke beeld ervan. Ook hier geldt dat het agrarisch gebruik van de gronden voorop staat.

### Kansen voor landbouw met landschapsbeheer op de essen en natuur

Een combinatie van beide voorgaande kansen.

### Kansen voor particulier natuurbeheer

In alle gebieden waar de natuur voorop staat zijn er kansen voor natuurbeheer door particuliere grondeigenaren en grondgebruikers (landbouwers, recreatie-ondernemers). In nieuwe of toekomstige natuurgebieden hebben zij de mogelijkheid om op eigen grond - dus zonder overdracht aan een natuurbeschermingsorganisatie - natuur te ontwikkelen en te beheren. Hiervoor bestaat een speciale landelijke regeling. In de bestaande natuurgebieden kunnen zij een rol krijgen in het beheer door de organisatie die eigenaar is (Staatsbosbeheer, Drents Landschap).

### Kansen voor beekherstel

Hoewel de Drentsche Aa grotendeels nog haar oorspronkelijke loop heeft, zijn er ook delen rechtgetrokken of afgesneden. De laatste jaren is al op een aantal plaatsen gewerkt aan herstel van de natuurlijke loop. Op de Integrale Kanskaart zijn de trajecten aangegeven die hiervoor de komende tijd in aanmerking komen. Het beheer van de gronden langs de herstelde beken biedt kansen voor landbouwers, op voorwaarde dat een vorm van financiering wordt gevonden voor het boeren onder de veranderde omstandigheden.

### Kansen voor recreatie

Natuurlijk biedt het Nationaal Landschap Drentsche Aa kansen voor recreatie. Ze staan echter niet op de kaart, omdat ze niet gebonden zijn aan bepaalde delen van het gebied. Kansen liggen overal, al zijn sommige delen van het gebied aantrekkelijker dan andere.

Het gaat niet zozeer om nieuwe bedrijven of nieuwe voorzieningen maar vooral om kwaliteitsverbetering, betere afstemming en het beter verkopen van 'het toeristisch product Drentsche Aa'. Plannen hiervoor worden uitgewerkt vanuit het Plan van aanpak 'levend bezoekersnetwerk'.

